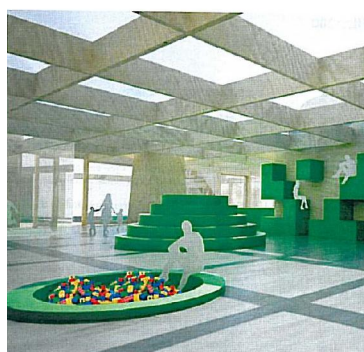

"FRA FORANDRING TIL FORANKRING"

Områdefornyelse i Spøttrup 2006-2011

Afrapportering

Skive Kommune
Marts 2012

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri

LAG Skive

MINISTERIET FOR
BY, BOLIG OG
LANDDISTRIKTER

Landdistrikter.dk

SKIVEKOMMUNE

"FRA FORANDRING TIL FORANKRING"

Områdefornyelse i Spøttrup 2006-2011
Afrapportering

Afrapporteringen er udarbejdet af BN **BYFORNYELSE** for Skive Kommune i samarbejde med afdelingen for By-og landsbyudvikling.

SKIVEKOMMUNE

Afdelingen for By-og Landsbyudvikling
Skolevej 5, Breum, 7870 Roslev
Kontakt: Afd.lider Henrik Willadsen
Tlf.: 99155500/+4530510399

BN BYFORNYELSE
DIALOG • STRATEGI • PLANLÆGNING • BYUDVIKLING

Søndergade 1B, 3.tv.
8000 Aarhus C.
Kontakt: Indehaver Susanne Aagaard
Tlf.: 86202110/+4540385670

FORORD

Program og metodeforsøg

Områdefornyelsen i daværende Spøttrup Kommune foregik i perioden 2006 – 2011 i byerne Lem, Balling, Oddense og Rødding.

Områdefornyelsen omfattede en programfase og en anlægsfase. I programfasen blev gennemført et forsøg, hvor bl.a. følgende skulle afklares:

- Kunne brugerrepræsentanterne fra de fire byer opnå enighed om byprofiler/brands og efterfølgende anlægsprojekter i alle de fire byer?
- Kunne brugerrepræsentanterne nå til enighed om fordeling af byfornyelsesmidlerne – 9 mio. kr. – mellem byerne og projekterne?
- Kunne man løfte et større område ved at forbedre de fysiske rammer i flere byer på én gang?

Projektet var det første områdefornyelse, som omfattede flere byer. Forsøget lykkedes med hensyn til de to første punkter. Brugernes opnåede konsensus både om byprofilerne og fordeling af byfornyelsesmidlerne. Afrapportering af forsøget er udarbejdet som særskilt bilag og vedlagt byfornyelsesprogrammet fra august 2006.

Områdefornyelsens projekter

Nærværende afrapportering omfatter byfornyelsens anlægsfase og forsøgets tredje punkt. Alle de planlagte projekter er etableret, undtaget "PULSEN". Dette projekt er blevet væsentligt større end planlagt, og efter at have været gennem en konkurrence og et udbud forventes byggeriet gennemført i 2013-2014. Når dette projekt er anlagt, er der sket et løft ikke kun af de enkelte byer, men af et større område som helhed.

Flertallet af projekterne har udviklet sig til større og mere omfattende anlægsprojekter, end byfornyelsesmidlerne rakte til. Områdefornyelsen har genereret investeringer til i alt ca. 83 mio. kr. Udover de godt 9 mio. kr. i byfornyelsesmidler kommer midlerne fra kommunen, fonde og puljer mm., som er blevet søgt i takt med projekternes udvikling.

Successen med at finde så mange ekstra midler skyldes i høj grad brugerne, som har indgået som "semi-professionelle" i flere af projekterne og bidraget til både til projektudvikling, fundraising m.m.

Brugerne

I områdefornyelsen indgik en ekstraordinær stor borgerinvolvering. For borgerne har arbejdet og de gode resultater aftvunget respekt fra omverdenen. Det har givet "blod på tanden" til flere projekter. Samtidig er det blevet nemmere at rekruttere deltagere til nye projekter, og vejen til succes er blevet kortere.

Med et stigende borgerengagement og succes med gode anlægsprojekter er grobunden for byernes videre udvikling lagt. Fælles projekter skaber liv og samvær i landsbyerne. Derved transformeres forandring til forankring. Deraf titlen på denne rapport.

I afrapporteringsfasen deltog enkelte forsøgsdeltager i nogle interviews. Tak til dem og til alle andre deltagere for tid og engagement, og fortsat held og lykke med nye projekter.

Skive Kommune, marts 2012

Flemming Eskildsen
Borgmester

BAGGRUND

- Revitalisering af de fire landsbyer

Områdefornyelse – formål og forsøg

I 2005 søgte daværende Spøttrup Kommune om midler til igangsætning af områdefornyelse i fire landsbyer, henholdsvis Oddense, Lem, Balling og Rødding.

Baggrunden var ønsket om at bryde byernes nedadgående spiral med funktions-tømmning, nedslidning m.m.

Formålet var en revitalisering af byerne med en forhåbentlig øget vækst og bosætning til følge.

Metoden var bl.a. borgerinvolvering i hele processen samt – og som noget nyt i byfornyelsen - at give borgerne mandat til dels at vælge byernes profil og dels at fordele byfornyelsens midler til projekter, som relaterede sig til de valgte brands/byprofiler.

Derved skulle grundlaget skabes for byernes fysiske forandring og projekternes lokale forankring, hvilket var nødvendigt for byernes videre udvikling.

Spredt ligeværdigt bymønster

Spøttrup Kommune havde i sin planlægning bestræbt sig på at bevare og udvikle det eksisterende decentrale bymønster med et antal små og mindre byer samt otte sidestillede større bysamfund uden hovedby.

Den generelle udvikling i samfundet gjorde i stigende grad denne udvikling svær at opretholde.

På den baggrund formulerede Spøttrup kommune sammen med Sallingsund og Sundsøre en fælles udviklingsstrategi, hvor formålet var at styrke udviklingen inden for levevilkår, bosætning, erhvervsudvikling og turisme.

For at kickstarte udviklingen i flest mulige byer, og så vidt muligt at bevare det decentrale bymønster, valgte Spøttrup at gennemføre områdefornyelsen i de fire største byer samtidig og som ét samlet projekt.

Forpligtende samarbejde

Spøttrup Kommune havde en lang tradition for borgerinvolvering. For at udvikle denne tradition og inddrage brugerne mere innovativt gav man forsøgsvis brugerne mandat til dels at vælge profil/brand til hver af de fire byer og dels at fordele byfornyelsens 9 mio. kr. mellem byerne.

Der blev nedsat en arbejdsgruppe med to deltagere fra hver af de fire byer – Fælles Dialogforum. I et forpligtende samarbejde mellem kommunen og brugerne indgik medlemmerne i Fælles Dialogforum i arbejdet med at formulere brand/profil for hver enkelt by; at udvælge byfornyelsens anlægsprojekter i hver by samt at fordele byfornyelsesmidlerne mellem hhv. byerne og projekterne.

Byfornyelsesprogram og tilhørende forsøgsrapportering er udarbejdet og afleveret i august 2006.

Ny praksis for borgerinvolvering

Områdefornyelsen var en mulighed for kommunen til at videreudvikle borgerinddragelsen, og for byfornyelsen var det en anderledes måde at inddrage brugerne på.

Bl.a. på baggrund af kommunens erfaring fra projektet i Spøttrup har Skive kommune udviklet sin egen måde at gå i dialog med brugerne på.

Landsbyerne i Skive Kommune har ikke et lokalråd/landsbyråd ell. lign. Istedet findes en eller flere projektgrupper i hver by. Alle grupper opstået lokalt og på borgernes initiativ.

Som udgangspunkt tilhører projekterne borgerne, og kommunen er en behjælpelig samarbejdspartner. Fælles for alle grupper gælder, at kommunen hjælper med at starte grupperne; at få udviklet og kvalificeret ideen, men projekterne er lokalt forankrede i byerne, og borgerne er projekt drivere.

Projekterne søges efterfølgende indarbejdet i kommunens planlægning for at indgå i en større sammenhæng. Derved øges muligheden for at optimere og udvikle projekterne og den tilhørende økonomi.

Ifølge kommunens erfaring resulterer denne form for borgerinvolvering ofte i i større og mere omfattende projekter, end hvis kommunen alene var bygherre og projektdriver. Borgerinvolveringen kombineret med de samme kommunale ressourcer resulterer derved i bedre og mere omfattende resultater.

Metoden kan bl.a. karakteriseres ved:

- Ideer og behov opleves og opstår lokalt
- Projekterne er forankrede i lokale projektgrupper
- Projekterne skal ikke gennemgå en lokal sagsgang/behandling i en borgerforening ell. lign. inden man kontakter kommunen, fonde eller lign.
- Alle projekter er i princippet ligeværdige, så små projekter i små byer er ikke mindre værd end store projekter i større byer
- Skive Kommune indgår i projekterne som samarbejdspartner og er behjælpelig med projektudvikling- og kvalificering; fundraising; evt. hjælp til finansiering via koordinering med kommunale anlægsudgifter eller, i meget sjældne tilfælde – drift
- Borgerinvolvering fordyrer ikke projekterne
- Brugerne påtager sig et ansvar og deltager i fundraising til projekterne
- Via den lokale forankring starter en proces, hvor projekterne og økonomien i nogle tilfælde kan udvikles til større og mere omfattende projekter, end hvis det udelukkende havde været "kommunale" projekter med en fast økonomi
- Store/større projekters øgede volumen gør dem mere robuste i form af flere tilbud til flere brugere, bedre økonomi m.m.

RESULTATER

- Brands og projekter

Balling – Erhverv og uddannelse

Balling valgte en profil som erhvervs- og uddannelsesby. Fælles Dialogforum valgte at støtte følgende projekter:

- "PULSEN"
- Byparken
- IT-uddannelse

"PULSEN" – fremtidens bæredygtige multihus

Med henblik på at udvikle Balling som en erhvervs- og uddannelsesby valgte Fælles Dialogforum i 2006 at støtte udviklingen af "PULSEN" – et kombineret erhvervs- og beboerhus.

Ideen med dette var et hus, hvor virksomhedernes kompetencer kunne komme lokalbefolkningen til gode f.eks. i form af undervisning, og de fysiske rammer kunne deles og bruges af både erhvervsvirksomhederne og beboerne. Arbejdsgruppen forestillede sig, at der også kunne være læge, fysioterapeut, sundhedsplejerske o. lign.

Pr. august 2011 har projektet gennemgået en udvikling fra at være at erhvervs- og beboerhus til at være "Fremtidens bæredygtige multihus" – et moderne kulturhus, der er tæt koblet sammen med Balling Skole og det omkringliggende landskab. Der har været afholdt en arkitektkonkurrence, og bl.a. Lokale- og Anlægsfonden er med i projektudviklingen.

"PULSEN" skal tilbyde et bredt spekter af muligheder for at udfolde et sundt og fysisk aktivt liv – et sundt hus med en opkobling til områdets sports- og idrætsfaciliteter som omdrejningspunkt både for byens beboere og besøgende udefra.

Efter en længere planlægnings- og udviklingsproces er "PULSEN" ved at blive en realitet. I offentliggørelsen af vinderforslaget beskrives huset på følgende måde:

"Byens Puls er i dag offentliggjort som vinderforslaget i Lokale- og Anlægsfondens åbne konkurrence om "PULSEN" - fremtidens bæredygtige multihus i Balling, der ligger i Skive Kommune. Forslaget, der er udarbejdet i samarbejde mellem de to unge tegnestuer Elkiær+Ebbeskov og SEA, blev valgt blandt 43 bud på, hvordan man kunne tegne et nyt omdrejningspunkt for livet i - og omkring Balling.

"PULSEN" er Ballings nye multihus, og et nytænkende bud på, hvordan man kan skabe et dynamisk omdrejningspunkt for det moderne landsbyliv. Multihuset samler idrætshal, sundhedshus, kulturhus, wellnesshus og fitnesscenter under ét tag. Med sundhed, idræt og velvære som fællesnævner er "PULSEN" et bud på, hvordan fremtidens lokale samlingssted kan se ud.

Byggeriet omfatter ca. 3500 m². og forener husets funktioner med udendørs faciliteter som opvarmet pool og sportsanlæg."

Der blev afsat 0,5 mio. kr. fra byfornyelsesprojektet til videreudvikling af ideen. Der blev fundet anden finansiering til yderligere bearbejdning af projektet for 0,332 mio. kr. Investeringen på 0,832 mio. kr. har afstedkommet en finansiering på yderligere ca. 41,5 mio. kr. fra puljer og fonde. Der resterer dog endnu at blive fundet ca. 8,5 mio. kr. fra andre fonde m.m. Samlet anskaffelsessum er ca. 51 mio. kr.

15128 BYENS PULS
FREMIDENS BÆREDYGTIGE MULTIHUS

Illustrationer fra konkurrencematerialet

Byparken

Balling har en nyere bypark, men den er usynlig i gadebilledet og bymiljøet. Fælles Dialogforum valgte at støtte en udvidelse af parken og en bearbejdelse af indgangen, så den bliver mere synlig i bybilledet og samtidig virker forskønnende i hovedgaden.

Projektet omfatter ca. 2500 m² og er tegnet af ark. fa. Møller & Grønborg, Aarhus. Prisen er ca. 1,75 mio. kr., hvoraf byfornyelsen bidrog med 1,25 mio. kr. Der er fundet anden finansiering på 0,5 mio. kr.

Forskønnelse og synliggørelse af Byparken set fra gadesiden

Udvidelse af Byparken og forbedring af p-forholdene set fra parksiden

IT-uddannelse

I følge IT-arbejdsgruppen havde byens borgere et stort behov for mere IT-uddannelse og IT-viden. Den nedsatte arbejdsgruppe skriver i sin perspektivplan:

"Nødvendigheden af at der hurtigst muligt etableres en uddannelsesfunktion kan derfor medføre, at der, inden huset ("PULSEN") står færdigt, findes egnede lokaler til indretning af et IT-miljø, som kan sikre borgerne og erhvervslivet i Balling mulighed for at opnå den mest opgraderede viden og kompetence på området".

Dialogforum valgte at støtte etablering af en IT-uddannelse. IT-uddannelsen blev indrettet i loftslokalerne i det tidligere apotek. Undervisningen foregik i regi af VUC, og blev varetaget af lokale beboere ud fra mottoet: "Den der ved mere, underviser den der ved mindre."

Prisen for indretning m.m. var ca. 0,4 mio.kr., hvoraf byfornyelsen bidrog med 0,25 mio. kr. og der blev fundet ekstern finansiering på 0,15 mio. kr.

IT-uddannelsen er indrettet i overetagen på det tidligere apotek. Stueetagen anvendes til bolig. Lokalhistorisk Arkiv holder til i kælderen.

Interview med medlem fra Fælles Dialogforum

Kaj Sørensen har deltaget i processen siden 2004 og har været en gennemgående figur i hele forløbet fra ide til realisering.

Processen

Byfornyelsesforsøget var et godt forløb og en god måde at få borgere til at tale sammen på tværs af byerne. Borgerne fik afstemt forventninger og ønsker til div. projekter og ideer.

Processen har været lang og opslidende. Når man arbejder som frivillig, ville det være rart at få dækket bare nogle få udgifter, f.eks. frimærker til brevforsendelser og papir til printere. Desuden ville det være fint, om møder og lignende så vidt muligt kunne placeres uden for alm. arbejdstid.

Inddrages frivillige som arbejdskraft, bør der fra starten være klare aftaler for indhold, omfang m.m. af de frivilliges arbejde.

Som frivillig skal man være klar over, at ting tager tid, og at arbejdet kan være omfangsrigt. Man kan f.eks. ikke altid være med til sine børns fodboldkampe og lignende.

På et tidspunkt bliver det nødvendigt at alliere sig med fagfolk for at få professionaliseret projektet, både med hensyn til projektudvikling, finansiering og efterfølgende drift.

Samarbejdet med Skive Kommune har været godt og har i høj grad medvirket til udvikling og finansiering af projektet.

Lokal opbakning har bidraget til finansiering af projektet. Mange husstande har doneret penge – f.eks. har enkelte husstande givet op til 90.000 kr. Mange forskellige fonde har doneret, ligesom LAG-midlerne har bidraget godt. De må gerne fortsætte.

Branding

Brandet som bosætnings-og erhvervsby har slået nogenlunde igennem i byens kollektive bevidsthed, men byen brander ikke sig selv uden for nærområdet. Dog har man i Borgerforeningen haft mange henvendelser om de forskellige projekter.

Der er kommet enkelte nye tilflyttere, og befolkningstallet er steget lidt. Antal erhvervsvirksomheder er uændret.

Erfaringer fra Balling

- Organisering i f.eks. Borgerforening, interessegruppe eller lign.
- Start med at indkalde ideer bredt
- Efterfølgende strukturering og prioritering af ideerne
- Start i det små, og lad ideen/ideerne udvikle sig
- Bred ideen ud og få den forankret i hele lokalsamfundet. Involver f.eks. en eller flere lokalpolitikere
- Søg samarbejde med kommunen
- Søg penge hos kommunen og hos fonde til at få givet ideerne fysisk form og entrer med arkitekter, ingeniører eller andre fagfolk
- Etabler en bestyrelse, hvor medlemmerne har særlige kompetencer, specielt når man arbejder med store projekter
- Jo større et projekt jo større er behovet for at sammensætte teams med de rigtige kompetencer indenfor fag, økonomi, politik, visioner samt kommunikation med baglandet/brugerne og græsrodderne
- Der bør tages hånd om projekternes frivillige deltagere, så de ikke brænder ud. Især i de lange processer/store projekter
- Har man først haft succes med ét projekt, er det lettere at finde frivillige til næste projekt

Lem – Talentfabrik

I forsøgsprojektet valgte repræsentanterne et brand/en profil som Talentfabrik. Fælles Dialogforum valgte at støtte følgende projekter:

- Lem Multikulturhus
- Inventar
- "Perler på snor" – indretning af udearealer omkring huset

Lem Multikulturhus og udenomsarealer

D. 28. marts 2007 bragte Spøttrup Avis en artikel fra indvielsen, hvor der bl.a. stod følgende:

"Lem Multikulturhus er flot, lys og rummelig og favner hele Lem-områdets kulturliv med masser af aktivitetsmuligheder. Det kunne man iagttage i forrige weekend, da Lem Multikulturhus holdt Åbent Hus. Der mødte mellem 400 og 500 gæster op, i aldersgruppen mellem 18 uger og godt 80 år, for at se huset og opleve de mange aktiviteter. Arrangementet blev samtidig brugt til at holde afslutning på vinteraktiviteterne. Det drejede sig bl.a. om badminton, springgymnastik, fodbold og håndbold.

Indgangspartiet og terrassen, Lem Kulturhus

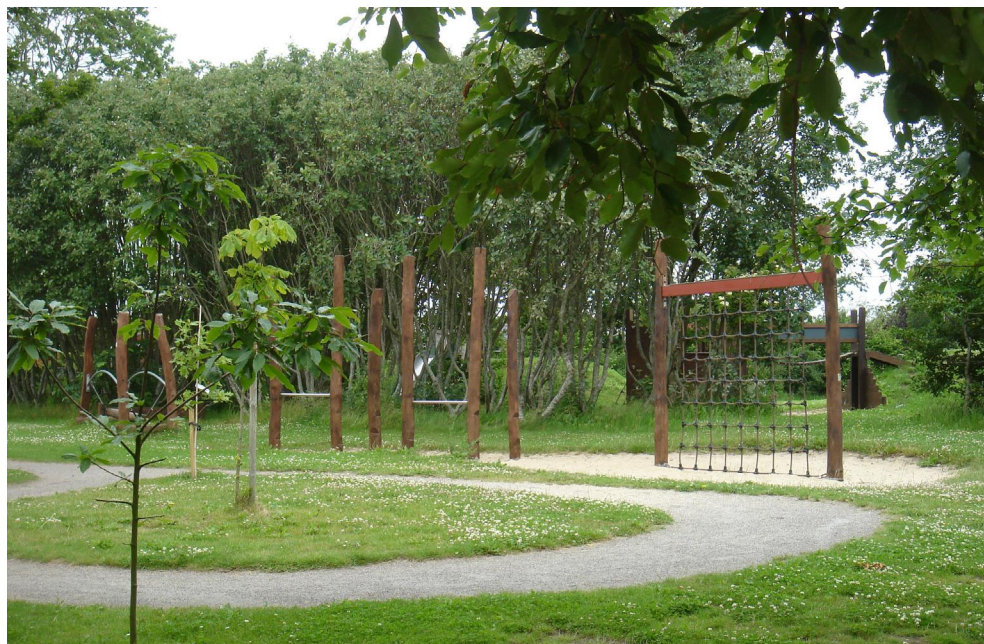

Det er Lem Kulturnetværk der står bag projektet og er dannet af alle foreninger i Lem. Medlem af bestyrelsen for Lem Kulturnetværk, lærer Charlotte Grønvaldt, fortæller at der er utrolig mange borgere i Lem, der har deltaget aktivt med alt det praktiske, bl.a. med at male indenfor. Og det giver selvfølgelig en god fornemmelse, at man har været med til at bidrage til færdiggørelsen af huset.....

Midt i huset ligger biblioteket. Og så er der lige den flotte Trompetsal med stor-skærm. Salen er bygget i flere niveauer. Hensigten er, at man kan sidde enten nede i salen og kigge op på trappeafdelingen, hvor der eksempelvis kan vises teaterforestilling, eller man kan også sidde på trapperne og lade sig underholde af aktiviteter som sker på gulvet..... ”

Inventardelen består af borde og stole i husets samlingssal samt redskaber til fysisk aktivitet i huset. Udenomsarealerne er indrettet med forskellige legeredskaber. Kulturhuset og udenomsarealerne kan anvendes af alle på alle tidspunkter af dagen og aftenen.

Byggeriet omfatter ca. 590 m² nybyggeri; renovering af ca. 650 m² eksisterende bygning; belægning af udearealer samt legeredskaber og aktivitetsmuligheder.

Nogle af de mange legeredskaber

Huset blev opført i perioden fra 1.3.2006-1.3.2007. Andreas Ravn, Skive, var arkitekt på opgaven. Byfornyelsesmidlerne bidrog med i alt 2,1 mio. kr. Skive kommune og mange andre supplerede med yderligere ca. 5,4 mio. kr. Pris i alt ca. 7,5 mio. kr.

Interview med medlemmer fra Fælles Dialogforum

Åge Dahl har deltaget i hele processen fra ide til gennemførelse. Søren Henriksen deltog i planlægning og gennemførelse af multikulturhuset, men været på sidelinien i byfornyelsesprocessen.

Huset er opført af Kulturnetværket, som består af samtlige foreninger i byen. Netværket er højeste myndighed i forhold til brugen af Kulturhuset. Skole og Kulturhus er to sider af samme sag.

Processen

Byfornyelsesprocessen har været god. Deltagerne har lært om hinandens byer og talt med hinanden på en måde, som de ikke gjorde før forsøget. Via den anvendte metode i forsøget hjalp byerne hinanden med at udvikle og synliggøre byernes kvaliteter og mulige profiler, således at det blev nemmere for Dialogforum at udvælge gennemførelsesprojekter.

Nye projekter

Med hensyn til udvikling af nye projekter har Borgerforeningen i august 2011 startet en udvikling, hvor man på baggrund af en "Bottom-up"-proces forsøger at tænke proaktivt og forestille sig byens behov på langt sigt. Derved forsøger man at få udviklet nye ideer og autentiske grundsten til byens videre udvikling.

Branding

Titlen som talentfabrik er funderet i skolens virke, hvor man pædagogisk og ideologisk arbejder ud fra tesen om, at bredde, inklusion og ligeværd skaber talent.

Skolens værdier har gennem mange år præget landsbyen, hvor arbejdet med inklusion bruges i børnehave, skole, foreningslivet o.a.

Dette har skabt resultater bl.a. i form af musiktalenter, og dette lå til grund for valg af profilen for "Talentfabrik".

Brandet som "Talentfabrik" har ikke slået igennem – hverken i byen eller i omegnen på trods af, at arbejdsmetoden fortsat er uændret.

Kulturhuset har brandet Lem som by, men huset ses mere som resultat af et godt sammenhold beboerne imellem. Brandet bruges ikke som et fremadrettet instrument til at markedsføre byen.

I byen opleves en mindre vækst. Der er ingen ejendomme til salg, og der er kommet tilflyttere til byen.

Erfaringer fra Lem

- Organisation er kodeordet
- Gå sammen i grupper, som ønsker udvikling
- Start gerne med en "Bottom-up"-proces
- Søg midler til at få sat billeder på ideerne
- Søg kommunen som støtte, det lokale pengeinstitut, LAG-midler e.a.
- Få projekterne videreudviklet; sæt dem evt. ind i en større sammenhæng/koordinering med andre projekter
- Begynd at søge midler til div. projekter
- Udvikle projektet ud fra ønsker – ikke hvad man tror, der kan opnå støtte
- Samarbejde med kommunen, som på et tidspunkt tilkendegiver sin holdning(ja/nej til støtte)
- Godt at samarbejde med andre landsbyer

Oddense – Kunst og kulturby

I forsøgsprojektet valgte repræsentanterne fra Oddense et brand med vægt på det skønne og det kunstneriske. Fælles Dialogforum valgte at støtte to forskønnelseprojekter:

- Byforskønnelse - aktivitetsområde ved Oddensehallen
- Byforskønnelse - ved Træmuseet

Som det står beskrevet i afrapportering af forsøget:

”Oddense er den mindste af de fire byer, men har på grund af det decentrale bymønster og en ihærdig indsats fra lokale beboere stadig både en velfungerende skole, børnehave og hal.

Gennem tiden har den lokale arbejdsgruppe sammen med halbestyrelsen arbejdet ihærdigt på at gøre byen til en køn og blomstrende boligby med et varieret tilbud inden for kultur og sociale aktiviteter. Dette foregår især omkring hallen, hvor der er fælles adgangsvej til hal, skole og børnehave. På den baggrund anbefaler den lokale arbejdsgruppe, at der laves en forskønnelse af byen ved og omkring adgangsarealerne.

I Oddense findes Træmuseet – kendt ude omkring i Norden og Europa, men ikke særlig lokalt eller nationalt. Museet holder til i en nedlagt møbelfabrik, som på flere måder trænger til en kærlig hånd. Det samme gør adgangsforholdene til museet.”

Projekterne omfatter forskønnelse af ca. 5000 m² areal ved Oddensehallen og ca. 300 m² ved Træmuseet. Begge pladser er tegnet af ark. fa. Møller & Grønborg, Aarhus. Byfornyelsen bidrog med 1,6 mio. kr. til forskønnelse omkring hallen og 0,4 mio. kr. omkring Træmuseet. Der blev fundet yderligere 1,2 mio. kr. fra andre puljer. Den samlede anlægssum på de to projekter er 3,2 mio. kr.

Interview med medlemmer fra Fælles Dialogforum

Hanne Dahl og Anna-Lise Vestergaard har begge deltaget i projektudviklingen fra starten.

Processen

Deltagerne synes godt om byfornyelsesforsøget. Resultaterne i Oddense er blevet gode, og der er stor tilfredshed blandt byens borgere med projekterne.

I forsøget fordelte Fælles Dialogforum midlerne nogenlunde ens til de fire byer. Ingen af deltagerne ville fremhæve deres projekter på bekostning af de andres. Deltagerne opførte sig ordentligt overfor hinanden. De skulle mødes i mange forskellige sammenhænge, så de ville helst undgå konflikter både byerne og personerne imellem.

På trods af de gode projekter i Oddense, har deltagerne oplevet situationen noget blandet:

- Anlægsprocessen har været for lang for et så relativt lille projekt
- Der skal være overensstemmelse mellem kommunens forskellige afdelinger
- Alle parter skal indgå i projektet med ærlighed. Hvis kommunen melder ud, at der ikke er driftsmidler til projekterne, bør det gælde for ALLE projekter
- Det skaber frustration og modvilje hos de frivillige, når de forskellige parter ikke lever op til de indgåede aftaler
- De frivillige ”går død” i lange projekter

Branding

Brandet er ikke blevet udlevet lokalt. I byen oplever man heller ikke, at kommunen har integreret div. brands i den kommunale planlægning.

Projekterne har haft en vis afsmittende effekt. Bl.a. er der kommet flere udeaktiviteter på de grønne arealer bag hallen og skolen.

Samtidig har Oddense Invest – et lokalt investeringsselskab – købt og renoveret brugsen med lokale kræfter. Balling Brugs driver butikken. På Træmuseet oplever man en lille stigning i antal besøgende.

Antal beboere og virksomheder er uændrede.

Erfaringer fra Oddense

- Nødvendigt med fuldstændig ærlighed fra alle parter
- Frivillige mister gejsten, når de oplever, at samarbejdspartnerne ikke lever op til aftalerne
- Brug kommunen som støtte, men f.eks. også det lokale pengeinstitut
- Byen har behov for flere lokale driftige personer og investorer, som kan generere større tanker og ideer
- Set i bakspejlet skulle projektet måske have været udviklet til noget mere, men tiden var ikke moden

Forskønnelse af forpladsen og forbedring af tilgængeligheden til Træmuseet

Forskønnelse af arealerne omkring Oddensehallen og forbedring af tilgængeligheden

Rødning – Boliger og turisme

I forsøgsprojektet valgte repræsentanterne fra Rødning et brand/en profil med vægt på boligudbygning og turisttiltag. Fælles Dialogforum valgte at støtte udvikling af Spøttrup Kulturhal.

Spøttrup Kulturhal

I tilknytning til Spøttrup idrætshal opførtes SPØTTRUP KULTURHAL, der har givet byen helt nye muligheder. Udbygningen består af en ny multisal, klublokaler, motionsrum, café og ny hovedindgang. Den eksisterende hal er tilført nyt liv med mere åbne rum. Et hus til både bredden og eliten.

Hallen er tegnet af ark. Hune & Elkjær, Aarhus. Byggeriet blev opført i perioden fra 1.6.2009-1.6.2010, og omfatter ca. 1000 m². Byfornyelsesmidlerne bidrog med i alt 2,25 mio. kr. Kommunen og mange andre supplerede med yderligere ca. 16,25 mio. kr. Pris i alt 18,50 mio. kr.

I samarbejde med Spøttrup Borg er ankomst-og parkeringsarealerne forøget, forbedret og forskønnet.

Interview med medlem fra Fælles Dialogforum

Arne Bisgaard har deltaget i hele processen fra ide til anlæggelse og sidder i dag i Kulturhallens bestyrelse.

Processen

Processen startede i 1999 med ønsker om en ny hal. Ved at indgå i byfornyelsessammehæng udvikledes konceptet til også at omfatte opholds-og samling-funktioner for byen som helhed. Dialogforum afsatte midler til at få projektet startet og skitseret. Det gav brugerne troen tilbage, og man påbegyndte søgning af midler fra fonde og puljer. Der kom tilskud fra flere steder, og de frivillige blev overbevist om projektet.

Fælles Dialogforum fordelte byfornyelsesmidlerne nogenlunde ligeligt. Det kunne ikke være anderledes. Alle lægger meget energi i netop deres projekt. Er det et godt og nødvendigt projekt, fortjener det også at blive videreudviklet. Samtidig skal man kunne se hinanden i øjnene bagefter.

Spøttrup Kulturhal set fra syd

Processen har været god for byen. Ønsker om bedre og flere faciliteter udsprang både fra brugerne og halbestyrelsen. Senere er ungdomsskolen, pensionistklubben, skolen, børnehaven, spejderne o.a. kommet med og har medvirket til indsamling af midler. I alt har de frivillige indsamlet godt 1 mio. kr. i lokalsamfundet samt deltaget i selve byggearbejdet.

Branding

For deltagerne fra Rødding var Fælles Dialogforum et konstruktivt forløb, der åbnede byens øjne for mulighederne for at samkøre og udvikle projektet sammen med Spøttrup Borg.

Byen brander sig selv som "Boligernes og Foreningernes by" bl.a. på messer i Holland. Projektet og brandet har betydet en øget identitetsfølelse og sammenhold i byen som en foreningsby, der kan løfte både små og store projekter.

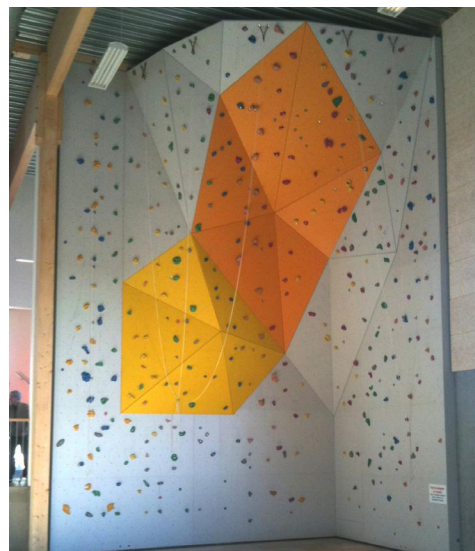
Kulturhallen har genereret en stigning af antal ugentlige brugere fra 500 til 1000. Befolkning-og boligallet har været stigende siden 2006.

Der er mange nye projekter undervejs:

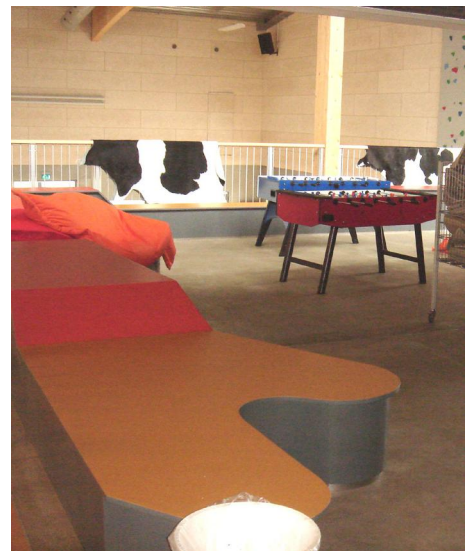
- Nymølle Havn – 5-15 mio. kr.
- Studegården – 20-25 mio. kr.
- Hesterast – sommerferie m. hest – 0,3 mio. kr.
- Videnscenter ved Spøttrupgård – 3-5 mio. kr.
- Den blå lagune – 25-50 mio. kr.

Erfaringer fra Rødding

- Start i det små og lad ideerne og projekterne udvikle sig
- Ting tager tid
- Giv ikke op undervejs, hvis eller når der kommer afslag
- Etablering af et folkeligt engagement samt succes med projekter skaber respekt
- I næste projekt tør man mere
- Et godt samarbejde med kommunen er afgørende for projektet

Indendørs opholds-og aktivitetsarealer

REGNSKAB

– Sidegevindst/Følgeeffekter

Budget og regnskab

Byfornyelsesmidlerne var budgetsat til 9.409.500 kr. fordelt med henholdsvis 3.409.500 kr. fra staten, 6 mio. kr. fra kommunen og anden finansiering på yderligere 11.905.000 kr. I alt en samlet budgetteret investering på 21.314.500 kr. – se budget s. 22.

Efterfølgende har det vist sig, at kommunen har finansieret 12.695.801 kr. og at der er fundet ekstern finansiering på 12.793.200 kr. I alt en samlet budgetteret investering på 31.057.192 kr., jf. regnskabet s. 22.

I den udspecificerede projektoversigt s. 23 er projekterne listet som følgende:

- Projekt 1: Balling, "PULSEN"
- Projekt 2: Balling, Byparken
- Projekt 3: Balling, IT
- Projekt 4: Rødding, Kulturhal Spøttrup
- Projekt 5: Oddense, Forplads Oddensehallen
- Projekt 6: Oddense, Forplads Træmuseet
- Projekt 7: Lem, Multikulturhus.

Projekt 2, 5 og 7 er anlagt med et samlet underskud på i alt 2.158.692 mio. kr. Skive Kommune kan ende med at skulle finansiere underskuddet. I så fald stiger kommunens andel til 14.854.493 mio. kr.

Sidegevinst

Kommunen har bidraget med ca. 12,7 mio. kr., hvilket er 6,7 mio. kr. mere end forventet.

Desuden har de frivillige sammen med kommunen tilvejebragt den eksterne finansiering på ca. 12,8 mio. kr.

Kommunen har påvist mulige fonde og puljer, som de frivillige har kunnet søge.

Kommunen har selv været fleksibel i forhold til at kombinere midler fra mange forskellige kilder.

"Pulsen" er endnu ikke anlagt. Projektet beløber sig til ca. 51 mio. kr. i anlægssum. Heraf er der pr. februar 2012 fundet ekstern finansiering på ca. 41,5 mio. kr. Det forventes, at de resterende midler findes, og at der tages første spadestik i løbet af de nærmeste par år.

Sidegevinsten består bl.a. i en borgerinvolvering, der resulterer i et stort, lokalt forankret engagement samt tilvejebringelse af mange flere midler end oprindeligt antaget og fra mange forskellige finansieringskilder – se overblik på s. 21.

Resultat	Byfornyelsesmidler (i mio. kr.)	Andre midler	Bidragssydere	I alt	Afledt økonomi	Bidragssydere	Samlet anlægsøkonomi
Balling - erhverv og uddannelse							
Pulsen	0,5	0,082	Indenrigsministeriet §19-midler		10,00	Lokale & Anlægsfonden	
		0,250	Skive Kommune		9,00	Sundhedsministeriet	
					12,00	Lokale virksomheder	
					6,50	Skive Kommune	
					8,50	Andre fonde	
					1,00	LAG-Skive	
					3,00	Lokale borgere	
Byparken	1,25	0,500	Indenrigsministeriet §19-midler				
IT-uddannelsen	0,25	0,150	Direktoratet for Fødevareerhverv				
Balling i alt	2	0,982		2,98	50,00		52,98
Oddense - kunst og kultur							
Forplads ved hal	1,6	0,350	Skive Kommune				
		0,050	Lokale midler - Oddense Hallen				
Træmuseet	0,4	0,200	LAG-midler				
		0,400	Landsbyudvalget				
		0,100	Velux-fonden				
		0,100	Lokale midler - Træmuseet i Oddense				
Oddense i alt	2	1,2		3,20			3,20
Rødding - boliger og turisme							
Kulturhal Spøttrup	2,25	4,000	Lokale & Anlægsfonden,		1,50	Infrastrukturkassen	
		0,600	EU, artikel 33 + stat + EU medfinansiering		2,00	Spøttruphallen (inventar)	
		0,200	EU, §17-midler				
		2,500	Lånefinansieret - via driftstilskud fra KEFT				
		1,000	Skive Kommune, yderligere anlægstilskud				
		1,600	Lokale midler: Borgerindsamling + Spar Salling				
		2,050	Sponsorater og besparelser				
		0,800	Andre off.midler				
Rødding i alt	2,25	12,750		15,00	3,50		18,50
Lem - talentfabrik							
Multikulturhus	2,1	1,450	Skive Kommune		0,50	Lem Skole	
alt incl.		0,121	Lem Børnehave				
		0,415	Lem Skole				
		1,500	Lokale & Anlægsfonden				
		0,487	Leader+, 35a				
		0,120	Sundhedsministeriet				
		0,200	Lem Motions- & Idrætsforening				
		0,054	Friluftsrådet				
		0,150	Skive Kommune, Landsbystrategier				
		0,060	Skive Kommune, Sallingstrategien				
		0,300	Skive Kommune, Det Blå Limfjordsland				
Lem i alt	2,1	4,857		6,96	0,50		7,46
Adm., projektering mm	0,65			0,65			0,65
Forsøg	0,41			0,41			0,41
I alt	9,41	19,79		29,20	54,00		83,20

Oversigt over de enkelte projekters økonomi.

Regnskab

Områdefornælse: Spøttrup (BOSSID 779 0 14-11-2006 68)

Budget		Staten	Skive Kommune	Anden finansiering	I alt
Udgifter til programudarbejdelse	100	409.500	0	0	409.500
Udgifter til torve, pladser, opholdarealer m.v.	101	1.083.333	2.166.667	4.765.333	8.015.333
Udgifter til kulturelle foranstaltninger	102	916.667	1.833.333	4.750.000	7.500.000
Udgifter til etablering af lokaler	104	466.667	933.333	1.939.667	3.339.667
Udgifter til særlige trafikale foranstaltninger	105	533.333	1.066.667	450.000	2.050.000
I alt		3.409.500	6.000.000	11.905.000	21.314.500

Regnskab		Staten	Skive Kommune	Anden finansiering	Udgifter	Underskud
Udgifter til programudarbejdelse	100	409.500	0	0	413.749	-4.249
Udgifter til torve, pladser, opholdarealer m.v.	101	1.083.333	4.030.534	2.474.133	8.803.177	-1.215.177
Udgifter til kulturelle foranstaltninger	102	916.667	5.583.333	9.332.000	15.832.243	-243
Udgifter til etablering af lokaler	104	466.666	1.665.267	937.067	3.265.331	-196.332
Udgifter til særlige trafikale foranstaltninger	105	533.333	1.416.667	50.000	2.742.692	-742.692
I alt		3.409.499	12.695.801	12.793.200	31.057.192	-2.158.692

Regnskabsoversigt over indtægter og udgifter for hele byfornyelsesprogrammet Spøttrup (j.nr. B-5532-149)

100: Programudarbejdelse		Programudarb.	Udviklingsomk.	Projekt 1	Projekt 2	Projekt 3	Projekt 4	Projekt 5	Projekt 6	Projekt 7	I alt
Indtægter											
Byfornylsesmidler - stat		409.500,00									409.500,00
Udgifter		413.748,54									413.748,54
I alt		-4.248,54									-4.248,54
100											100
101: Torve, pladser, opholdarealer m.v.											I alt
Indtægter											
Byfornylsesmidler - stat		66.666,00		416.667,00					133.333,00	466.667,00	1.083.333,00
Kommunal medfinansiering		133.334,00		833.333,00					666.667,00	2.397.200,00	4.030.534,00
Anden finansiering		0,00		500.000,00					400.000,00	1.574.133,32	2.474.133,32
Udgifter		191.167,45		2.521.757,58					1.138.502,85	4.951.749,61	8.803.177,49
I alt		8.832,55		-771.757,58					61.497,15	-513.749,29	-1.215.177,17
101											101
102: Kulturelle foranstaltninger											I alt
Indtægter											
Byfornylsesmidler - stat		166.667,00					750.000,00				916.667,00
Kommunal medfinansiering		583.333,00					5.000.000,00				5.583.333,00
Anden finansiering		82.000,00					9.250.000,00				9.332.000,00
Udgifter		832.392,54					14.999.850,43				15.832.242,97
I alt		0,00	0,00	-392,54	0,00	0,00	149,57	0,00	0,00	0,00	-242,97
102											102
104: Lokaler											I alt
Indtægter											
Byfornylsesmidler - stat		150.000,00				83.333,00				233.333,00	466.666,00
Kommunal medfinansiering		300.000,00				166.667,00				1.198.600,00	1.665.267,00
Anden finansiering		0,00				150.000,00				787.066,67	937.066,67
Udgifter		382.334,90				407.121,59				2.475.874,80	3.265.331,29
I alt		0,00	67.665,10	0,00	0,00	-7.121,59	0,00	0,00	0,00	-256.875,13	-196.331,62
104											104
105: Særlige trafikale foranstaltninger											I alt
Indtægter											
Byfornylsesmidler - stat								533.333,00			533.333,00
Kommunal medfinansiering								1.416.667,00			1.416.667,00
Anden finansiering								50.000,00			50.000,00
Udgifter								2.742.691,78			2.742.691,78
I alt		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-742.691,78	0,00	0,00	-742.691,78
105											105
Total		-4.248,54	76.497,65	-392,54	-771.757,58	-7.121,59	149,57	-742.691,78	61.497,15	-770.624,42	-2.158.692,08

METODE

- Aktivering af lokale ressourcer

Fælles Dialogforum

Fælles Dialogforum blev nedsat i forbindelse med udarbejdelse af byfornyelsesprogrammet.

Fælles Dialogforum bestod af to medlemmer fra hver af de fire byer. Medlemmerne blev valgt af deres respektive baglande ud fra en tro på og viden om, at de hver især kunne løfte projekterne over i byfornyelsesregi. Desuden deltog en repræsentant fra Spøttrup Kommune samt en byfornyelses- & proceskonsulent.

Dialogforum fungerede som et mellemlid mellem kommunen og byernes organisatoriske baglande. Gruppen havde som kommissorium:

- At udpege brand/profil for hver by
- At vælge projekterne i hver by i forhold til de valgte profiler/brands
- At fordele byfornyelsesmidlerne på de valgte projekter i alle fire byer
- At fungere som platform for den erfaringsudveksling, der kunne være i udviklings- og anlægsfasen

De tre første formål lykkedes. Det sidste gjorde ikke. Ved byfornyelsens slutning kan man konstatere, at det ikke er lykkedes at holde liv i Fælles Dialogforum i anlægsfasen.

Årsagerne er flere, men den primære er formentlig, at de frivillige har brugt mange ressourcer på at få gang i egne projekter, og ikke har haft overskud til mere.

Adspurgte i afrapporteringsfasen svarede de interviewede desuden, at de ikke havde følt behov for mødes og udveksle erfaringer i anlægsfasen.

Dialogforums drivkraft

Alle medlemmerne er dybt forankrede i hver deres lokalsamfund, og størstedelen – hvis ikke alle – er født og opvokset i "deres" by. Deltagerne bestod af seks mænd og to kvinder. Alle har været aktive i sportsforeninger, lokalpolitik, borgerforeninger, skolebestyrelser e.a. i mange år. Således var der f.eks. tre kommunalpolitikere med i Fælles Dialogforum. Alle deltagernes engagement og drivkraft har været stor både i tid og omfang. Nedenstående er direkte citater fra de interviewede om, hvad der driver dem til at fortsætte:

"Der skal ske noget, hvor vi bor. Kraften opstår, når man kommer sammen med andre, som ønsker at udvikle noget."

"Vi skal ikke alle bo i byerne. Kvaliteten i landsbylivet skal bevares og synliggøres."

"Engagementet i landsbyerne er den kulturhistoriske arv fra andelsbevægelsen".

"Det er hårdt, men jeg synes ikke, jeg kan stoppe i arbejdet nu."

"Jeg mistrives i grimme omgivelser".

"Der skal ske noget. Ellers sker der ingen udvikling. Ingen udvikling er lig minus udvikling".

"Det skaber respekt at lave resultater. Så bliver det nemmere at få frivillige til næste projekt".

"Hvis vi ikke gør noget, sker der ikke noget".

"Det velfungerende lokalsamfund er den flotteste form for demokrati".

"Det ansvarlige samfund findes i de små samfund – landsbyerne - ikke i storbyerne".

Kommunens rolle

Samarbejdet med kommunen har overordnet set været godt. En forudsætning for projekternes succes har bl.a. været, at kommunen har været fleksibel både med hensyn til tid og økonomi og samtidig har understøttet brugernes tro på projekterne.

Brugerne oplever det som en god praksis, at de har kunnet arbejde længe med de enkelte projekter.

Politisk har man flere gange truffet beslutninger på grund af håb om, at projekterne kom i hus. Det kræver politisk vilje og mod, og det giver mulighed for at arbejde mere flydende og noget længere med projektet, før man lukker planlægningsfasen.

Desuden har kommunen været overordentlig samarbejdsvillig og god til at anvise supplerende fonde og steder, hvor brugerne kunne søge penge til projekterne. Det har været succesfuldt og har bl.a. medvirket til, at projekterne har udviklet sig så meget.

Kommunens rolle har også bestået i at informere og "uddanne" borgerne til at kunne udføre opgaverne selv. Dette kræver anderledes fagligheder og metoder, end man traditionelt har i kommunale forvaltninger. Almindelige fagligheder har skullet kombineres med viden fra forskellige sektorer, da projektudvikling kræver større tværfaglighed, end man sædvanligvis har i kommunen.

Borgerdreven, innovativ byfornyelse

For Skive kommune er der tydelig forskel på projekter med og uden borgerinvolvering.

I områdefornyelsen i Spøttrup har kommunen registreret, at den borgerdrevne innovation har forøget projekternes størrelse, indhold og økonomi uden at det har medført stigning i personaletimer/forbrug hos kommunen. Flere mennesker har brugt mere tid på hhv. projektudvikling og fundraising til de forøgede anlægsudgifter, fordi brugerne har haft indflydelse på og ansvar for projekterne.

En væsentlig sidegevinst/merværdi er desuden, at viden oparbejdes og forankres lokalt og kan reinvesteres i nye projekter. Den sociale og kulturelle kapital forøges og forankres til fordel for hele landsbyen og alle nye projekter.

Derved fremstår de frivillige som en slags sociale entreprenører eller udviklingsdrivere, ikke bare af ét projekt, men af mange og forskellige slags projekter.

Oprindeligt kaldte man deltagerne i projekterne for "lokale ildsjæle". Efterhånden har kommunens terminologi ændret begrebet til "social borger-entreprenører" eller noget lignende.

Den rigtige betegnelse er endnu ikke fundet, men fælles for disse borgere er, at de ikke kun engagerer sig i en problemstilling. Istedet påtager de sig et ansvar for hele byen og har helheden i lokalsamfundets udvikling som målestok. Man anerkender, at livet i "Udkantsdanmark" er truet, og man må gøre noget.

Som social borgerentreprenør lærer man typisk undervejs efter princippet "Learning by doing". Typisk deltager man som borger, og ikke som fagperson. Derfor har man behov for ny viden, som man tilegner sig undervejs i processen.

For at samarbejde med frivillige kan kommuner med fordel have en intern, tværsektoriel organisationsmodel, som kan håndtere det tværsektorielle, og som er gearet til at arbejde med ikke-fagfolk.

Derved kan man bedre dække græsroddernes behov for mere viden, og – ikke mindst – kan kommunen bedre facilitere de frivillige som en positiv ressource.

Læringen foregår begge veje. De frivillige får opbygget viden og forudsætninger om projekt- og projektgennemførelse, og kommunen får opbygget viden om brugerønsker, kommunikation med og organisering af brugerne m.m.

Dialogen, som blev skabt i Fælles Dialogforum, har kommunen udviklet og bruger som almindeligt anerkendt redskab og metode.

Efterfølgende fortæller Skive Kommunes udviklingskonsulent nærmere om metoden, som den bruges idag:

"Samarbejde, dialog og reel indflydelse"

Vores arbejdsmetode og kultur handler om dialog fremfor høring. Den handler om samarbejde, handlefrihed og borgerinitiativer frem for "god gammeldags" brugerinddragelse.

Ved at fokusere på dialogen og ved at anskue processen som et samarbejde fremkommer synspunkter, viden og ideer, som aldrig ville fremkomme i den type envejskommunikation, som høringsprocesser er udtryk for.

Hvis der er tale om en ny proces uden en klart defineret dagsorden og mål, som eksempelvis en planstrategiproces, udgør en reel indflydelse fra borgerne altså ikke blot en legitimering af det endelige produkt, planstrategien. Det gør simpelthen produktet bedre.

Den erkendelse er man kommet til i mange private virksomheder, hvor bruger-dreven innovation er af afgørende betydning. Brugerdreven innovation betyder, at virksomheden må slække på – eller dele – kontrollen med produktudviklingen. Til gengæld må processen i fokus. Det kræver bevidsthed om, hvor i processen man befinder sig, og om hvilken rolle hver enkelt aktør spiller.

Det samme gør sig gældende i det offentlige system. Hvis vi ønsker forankrede strategier/planer/projekter, er første skridt at sætte system-og styringstankegangen i baggrunden. Opgaven er at indgå i et netværk og et samarbejde med borgerne i langt højere grad end at opfatte sig som systemet, der stiller spørgsmålene og så (måske) justerer planerne lidt.

Ikke venstrehåndsarbejde

Proceshåndtering og fundraising er ikke venstrehåndsarbejde, men et fag. Så for at kunne implementere og få fuldt udbytte af arbejdsmetoden er det afgørende at opkvalificere medarbejderne til at kunne håndtere dialog- og netværksprocesser.

Lige så vigtigt er det at have for øje, at de (fx lokale) aktører, der samarbejdes med, også opkvalificeres. Ved at øge graden af bevidsthed om og evnen til at opstarte og gennemføre projekter hos aktørerne, får arbejdsmetoden en positiv spill-over effekt."

(Citat fra Planstafetten i Byplan, nr. 1, april 2011:

"Når borgerinitiativer bliver en vigtig del af planlægningen – Skive Kommunes arbejdsmetode og kultur handler om dialog frem for høring")

KONKLUSION

- Fra forandring til forankring

Byfornyelsen

Områdefornyelsen i Spøttrup Kommune er en succes på flere måder. Ved at sprede byfornyelsesmidlerne og lade projekterne udvikle sig, er udviklingen kickstartet ikke kun i én men i flere byer på samme tid, hvilket har givet hele egnen et løft.

Det har engageret mange frivillige på én gang; de har inspireret hinanden i byfornyelsesforsøgets proces- og programfase og der har været et godt samarbejde mellem de frivillige og kommunen.

For byerne har det medført nye og aktuelle tilbud og aktiviteter i moderne, tidsvarende og funktionelle rammer forankret i levedygtige lokalsamfund.

I byerne har projektudviklingen betydet en styrkelse af de kulturelle og sociale netværk, og det er blevet nemmere at rekruttere deltagere til nye projekter.

For kommunen betyder det en styrkelse i konkurrencen om vækst. Man kanannoncere med gode bosætningsmuligheder i et antal socialt og kulturelt stærke lokalsamfund/landsbyer, som er attraktive for udvikling og investering.

Brands/byprofiler

I byfornyelsesforsøget lykkedes det at få Dialogforum til at vælge en række byprofiler, som de enkelte medlemmer fandt passende på baggrund af byernes lokale, stedbundne ressourcer.

Her ved områdefornyelsens slutning kan det konstateres, at brands'ene er slået igennem i hhv. Rødding og Balling; i Oddense kun delvist eller slet ikke og i Lem overhovedet ikke.

Rødding

I Rødding har man succes med at brande sig som foreningernes by, og man brander sig med succes også sammen med Spøttrup Borg.

I Spøttrup Kulturhal oplever man en stigning fra 500 til 1000 ugentlige brugere, ligesom befolkningstallet i byen er steget.

Balling

I Balling afventer man færdiggørelse af projekt "PULSEN", men projektet har vakt opsigt vidt omkring på alle niveauer godt hjulpet på vej af Lokale- og Anlægsfondens engagement i projektet. Projektet forventes at få stor positiv indflydelse på byens videre udvikling.

Udvidelse og synliggørelse af Byparken har medvirket til at forskønne byen, og gjort det mere indbydende og naturligt at bruge Byparken.

IT-uddannelsen ligger stille i efteråret 2011, men har fungeret lige siden 2006 og starter op igen i 2012.

Oddense

I Oddense oplever Træmuseet en lille vækst i antal besøgende. Museet brander sig internationalt ved hvert 2. år at invitere udenlandske trækunstnere til et symposium.

Forskønnelsen af arealet ved Spøttruphallen gør en stor forskel på ankomst til byen. Beboerne er glade og tilfredse med resultatet, men projektet og processen har ikke løftet engagementet blandt byens græsrodder, ligesom arealet kun meget begrænset anvendes til aktiviteter. F.eks. har der kun én gang været anholdt en hockeyturnering.

Forklaringen ligger bl.a. i, at anlægsfasen var meget lang og meget besværlig. Projektet blev anlagt i begyndelsen af kommunesammenlægningen, hvilket næsten umuliggjorde anlægsarbejdet, og dermed dræbte brugerengagementet.

Lem

I Lem er der sket en stigning i antal brugere af multihuset. Huset og de omkringliggende aktivitetsarealer bruges alle ugens dage morgen/middag/aften.

På trods af byfornyelsens succes og byens –skolens- fortsatte inkluderende arbejde med at udvikle lokale talenter, har borgerne ikke taget brandet til sig.

Skive Kommune

Flere af brugerne udtrykker frustration over, at Skive Kommune ikke efterfølgende har arbejdet med at markedsføre byernes brand, f.eks. ved at inddrage profilerne i kommuneplanlægningen o.a.

Som svar herpå, fortæller Afd.lider Henrik Willadsen, Afdeling for By-og landsbyudvikling, at ideen med bybranding på daværende tidspunkt var så ny, at kommunen først nu er ved at finde sine egne ben i branding.

Skive Byråd har i sommeren 2011 udgivet publikationen "RENT LIV", som er kommunens forsøg på at finde de lokale, stedbundne ressourcer på kommunalt niveau. Om og evt. hvilke konsekvenser det kan få på kommunens planlægning og strategier, er på nuværende tidspunkt uvist, men branding af kommunen er kommet for at blive p.g.a. den stigende konkurrence om del i væksten.

Borgerinvolveringen har været en styrke for projektet. Skive Kommune værdsætter borgernes indsats og har respekteret deres ideer og arbejde ved at give de frivillige indflydelse på og ansvar for projekternes udvikling og finansiering/økonomi.

Ideer og økonomi

Ideerne har udviklet sig til større, omfattende og bedre projekter gennem planlægningsfasen. I Dialogforum fik hver by god sparring fra både de øvrige byer og kommunen til at teste validiteten af egne ideer.

Ideerne blev testet og vurderet i forhold til at få del i byfornyelsesmidlerne, som var "guleroden" i program- og forsøgsfasen. Dialogforums fordeling af midlerne udgjorde byfornyelsens budget.

Efterfølgende har alle ideerne udviklet sig til projekter, og næsten alle projekterne har i planlægningsfasen udviklet sig til større og mere omfattende projekter.

Projekternes vokseværk har samtidig medført en stigning i anlægsudgifterne, og en forøgelse af kommunens udgifter fra de budgetterede 6 mio. kr. til 12,7 mio. kr.

Pr. februar 2012 viser regnskabet desuden, at der er et underskud på ca. 2,16 mio. kr. Om kommunen finansierer hele beløbet, er endnu uvist.

Istedet for byfornyelsens udgiftsfordeling på 1:2 mellem stat og kommune, kan disse projekters økonomi fremstilles som 1:4:4 med 1 del (3 mio. kr.) fra staten, ca. 4 dele (ca. 12,7 mio. kr.) fra kommunen og ca. 4 dele (ca. 12,5 mio. kr.) fra mange andre finansieringskilder.

Dertil kommer "PULSEN", som er så omfangsrigt et projekt, at det lever sit helt eget liv. Kommunens andel af anlægsudgiften er endnu ikke helt fastlagt.

Borgerdreven, innovativ byfornyelse

Byfornyelsens succes i dette projekt kan måles på flere måder.

Et kriterium kunne være, at brugerne har taget projekterne til sig og anvender dem som tiltænkt.

Et andet kriterium kunne være, at den forøgede sociale og kulturelle kapital giver lyst til at arbejde med flere og nye projekter.

Et tredje og meget målbart kriterium er den samlede anlægssum på ca. 83 mio. kr. som byfornyelsens 9,5 mio. kr. har genereret.

Succesen skyldes flere ting, men som udgangspunkt er det store brugerengagement og det gode samarbejde mellem brugerne og Skive Kommune en af hovedårsagerne.

Brugerne har været inddraget i et forpligtende og omfattende samarbejde med kommunen, og begge parter har haft ansvar for projekternes udvikling og finansiering. Brugerne har været en ressource. De har indgået på lige fod med fagfolk i projekterne og har haft stor indflydelse på projekternes udvikling og ansvar for at finde finansiering til projekterne.

Det har krævet politisk mod at slippe noget af indflydelsen til de frivillige via det forpligtende samarbejde, ligesom det har krævet udvikling og anvendelse af anderledes og anerkendende metoder, hvor alle fagligheder er lige, og hvor kommunen kan acceptere og understøtte den borgerdrevne innovation.

Stor – måske størst – betydning har det haft, at projektideerne er udsprunget af lokale ønsker, behov og ressourcer. Det er således ikke kommunens ideer, der har ligget til grund for projekterne. Det er brugernes ønsker, som via en "Bottom-up" proces er kommet til syne og efterfølgende afprøvet og udviklet i Dialogforum, for at blive vedtaget og gennemført i byfornyelsesregi.

Resultater

Stort set alle projekterne er eller bliver anlagt i en størrelse, som ikke var helt færdige, da byfornyelsesprogrammet blev vedtaget.

Efterfølgende har projekterne udviklet sig, hvilket bl.a. har resulteret i:

- Områdefornyelsens 9,5 mio. kr. har genereret projekter, hvis anlægssum svarer til ca. 9 gange størrelsen af byfornyelsesmidlerne
- Ved at fordele midlerne på flere byer har byfornyelsen kickstartet udviklingen i flere byer og egnen på en gang
- Borgerinvolvering er en ressource, som skal plejes i form af indflydelse på projektudvikling-, udformning og økonomi
- Projekterne er lokalt forankrede i form af en social og kulturel kapital, som kommer landsbyerne og kommunen til gavn efterfølgende
- Byfornyelsens fysiske og sociale forandringer bliver til bæredygtig, lokal forankring, når andre og flere frivillige engagerer sig i lokalsamfundets videre udvikling
- Derved skabes der mere liv i landsbyerne

Anbefalinger

På baggrund af erfaringer fra Spøttrup-projektet kan man udlede mange anbefalinger.

Uden at være fyldestgørende er nedenstående nogle af de mest iøjnefaldende fra dette projekt:

- Kommunen anerkender borgerne som en arbejdsressource, og faciliterer processen
- Politisk accept og vilje til uddelegering af en del af ansvaret for projektudvikling og økonomi
- Politisk mulighed for og vilje til fleksibel og alternativ, tværsektoriel finansiering
- Midler søges bredt, lokalt, nationalt og måske internationalt
- Behovet for forandring skal være funderet lokalt
- Ideer, ønsker og behov fremkommer på baggrund af en visionær "Bottom-up" proces
- Borgerne organiserer sig i arbejdsgrupper, som kan have udbytte af at samarbejde med andre landsbygrupper
- De frivillige skal gå ind i arbejdet og vedkende sig sin del af ansvaret for opgavens gennemførelse

Som der står i "Rent liv" – Skive Byråds brandingstiltag fra sommeren 2011:

"Et godt projekt er kendetegnet ved at have en bred forankring i lokalmiljøet. Ofte kan projekterne nå langt gennem ildsjælenes indsats, men en løbende dialog og samarbejde med kommunen kan være med til at kvalitetssikre et projekt – og i nogle tilfælde være afgørende for dets gennemførelse.

En tidlig og løbende dialog mellem myndigheder og ildsjæle kan bidrage til opmærksomhed og velvilje fra lokalpolitikere, og kommunens medarbejdere kan give gode råd og sparring om de tekniske og administrative aspekter af projektet.

Samtidig løfter ildsjælene ofte opgaver, som ellers ville ligge på kommunens bord. Der er således potentiale i at synliggøre, hvordan projekterne kan være til gavn for kommunen."

